

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku**

Białystok, dnia 17 czerwca 2010 r.

**Jego Magnificencja
Rektor Uniwersytetu Medycznego
w Białymstoku
Prof. dr hab. Jacek Nikliński**

LBI-410-029-01/2009
P/09/136

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku przeprowadziła w Uniwersytecie Medycznym w Białymstoku (zwanym w dalszej treści „Uniwersytetem” lub „Uczelnią”) kontrolę sprawowania nadzoru nad szpitalami klinicznymi, wykorzystania dotacji na realizację inwestycji, gospodarowania majątkiem, przyjmowania darowizn, działalności Komisji Bioetycznej oraz prowadzenia badań klinicznych w latach 2006-2009.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole podpisanym 11 czerwca 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Rektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Uniwersytetu w zakresie objętym kontrolą.

Podstawą tej oceny jest:

- prawidłowe wykorzystanie dotacji na zakupy sprzętu i aparatury medycznej dla szpitali klinicznych,
- podejmowanie skutecznych działań w celu uregulowania stanu prawnego nieruchomości oraz zagospodarowania nieużytkowanych nieruchomości,
- prawidłowe ewidencjonowanie nieruchomości pozostających we władaniu Uczelni,
- rzetelne sporządzanie deklaracji na podatek dochodowy,

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

- prawidłowe przyjmowanie darowizn.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły głównie:

- niepełnego realizowania obowiązków w zakresie sprawowania nadzoru i kontroli szpitali klinicznych,
 - udostępnienia pomieszczeń na prowadzenie działalności gospodarczej bez uzyskania zgody Ministra Skarbu Państwa,
 - naruszenia zasad funkcjonowania i finansowania Komisji Bioetycznej.
1. Uniwersytet nie w pełni realizował obowiązki w zakresie nadzoru nad dwoma podległymi szpitalami klinicznymi, określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 18 listopada 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru nad samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej i nad jednostkami transportu sanitarnego². Zakres sprawowanego nadzoru pracownicy Działu Organizacji i Kontroli ograniczyli do przeprowadzenia pięciu kontroli problemowych, a także do analizy przedkładanych przez szpitale sprawozdań o ich sytuacji finansowej oraz o liczbie i rodzajach udzielonych świadczeń medycznych. Nie przeprowadzono natomiast żadnej kontroli okresowej, mającej na celu ocenę działalności szpitali w zakresie obejmującym: realizację zadań statutowych, dostępność i poziom udzielanych świadczeń, prawidłowość gospodarowania mieniem, gospodarkę finansową. Stanowiło to naruszenie wymogów § 7 ust. 2 powołanego rozporządzenia, obligujących do wykonywania takich kontroli co najmniej raz w roku. Ograniczając nadzór do analizy dokumentów przedstawianych przez dyrektorów podległych szpitali, Uczelnia nie posiadała pełnych informacji o ich działalności, możliwych do uzyskania tylko w drodze czynności kontrolnych. Potwierdzają to kontrole NIK przeprowadzone w latach 2006-2009 w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym (USK), które wykazały szereg nieprawidłowości, a wyniki ubiegłorocznej kontroli Szpitala dały między innymi podstawę do negatywnej oceny udzielania zamówień publicznych oraz organizacji i finansowania badań klinicznych.
 2. W okresie objętym kontrolą Uniwersytet otrzymał z Ministerstwa Zdrowia dotacje w łącznej wysokości 79.822,1 tys. zł, w tym 75.626,1 tys. zł na realizację siedmiu inwestycji budowlanych i 4.196,1 tys. zł na zakup sprzętu i aparatury medycznej dla nadzorowanych szpitali klinicznych, a kolejne 1.207 tys. zł Ministerstwo Zdrowia przekazało bezpośrednio szpitalom klinicznym. Dotacje na zakupy aparatury i sprzętu medycznego wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem, warunkami umów trójstronnych (zawartych z Ministrem Zdrowia i szpitalami klinicznymi) oraz decyzjami Ministra

² Dz. U. Nr 94, poz. 1097

Zdrowia o przyznaniu dotacji, a także rzetelnie rozliczono. Otrzymane dotacje przekazywano nadzorowanym szpitalom w terminach umożliwiających wykorzystanie środków. Wystąpiły jednak opóźnienia w oddaniu do eksploatacji zakupionej przez USK aparatury medycznej, w tym:

- cyfrowy aparat RTG o wartości 1.186.595,39 zł, zakupiony w grudniu 2007 r., oddano do użytkowania dopiero w marcu 2009 r., tj. po upływie 15 miesięcy (przyczyną tego stanu były zbyt duże gabaryty urządzenia i związana z tym konieczność dostosowania pomieszczeń przeznaczonych do jego zainstalowania),
- trzy z sześciu aparatów do znieczulania, o wartości 539.280 zł, nabyte w grudniu 2007 r., przechowywano w magazynie przez cztery miesiące od daty zakupu.

Nieprawidłowości w wykorzystaniu dotacji na realizację inwestycji pod nazwą „Modernizacja i rozbudowa pawilonu E” oraz „Przebudowa i rozbudowa USK” wykazały kontrole NIK przeprowadzone w Uniwersytecie odpowiednio w 2008 r. i w okresie od grudnia 2009 r. do kwietnia 2010 r. Polegały one głównie na:

- udzieleniu w trybie z wolnej ręki zamówienia na dostawę lasera o wartości 494,7 tys. zł, mimo braku ustawowych przesłanek uzasadniających zastosowanie takiego trybu zamówienia (w ramach modernizacji i rozbudowy pawilonu E),
 - wydatkowaniu 494 tys. zł z dotacji otrzymanej z budżetu państwa na przebudowę i rozbudowę USK na utrzymanie własnej komórki organizacyjnej (Biura ds. przebudowy i rozbudowy Szpitala), tj. na pokrycie kosztów niewymienionych w § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 lipca 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu i trybu finansowania inwestycji z budżetu państwa³,
 - niegospodarnym wykorzystaniu 243,3 tys. zł dotacji otrzymanej z budżetu państwa na przebudowę i rozbudowę USK, które wydatkowano na opłacenie koncepcji programowo-przestrzennej przed sprawdzeniem poprawności jej sporządzenia, podczas gdy audyt tej koncepcji wykazał szereg nieprawidłowości skutkujących koniecznością zlecenia nowego, wielowariantowego opracowania.
3. Według stanu na 1 stycznia 2009 r. we władaniu Uniwersytetu znajdowało się 56 działek o łącznej powierzchni 250.194 m² oraz 44 budynki o powierzchni 130.986 m². Posiadane nieruchomości zostały rzetelnie zaewidencjonowane, a ich stan prawny został uregulowany. Rzetelnie sporządzono też deklaracje na podatek od nieruchomości, w których do opodatkowania wykazano powierzchnie gruntów i budynków udostępnionych odpłatnie.

³ Dz. U. Nr 120, poz. 831

Na realizację zadań statutowych Uczelnia udostępniła szpitalom klinicznym nieruchomości gruntowe o łącznej powierzchni 167.075 m² i budynki o powierzchni 87.125 m² (wg stanu na koniec 2009 r.). W udostępnionych budynkach wyodrębniono powierzchnię niezbędną do realizacji zadań dydaktycznych, która w okresie objętym kontrolą wynosiła od 3.863,22 m² do 5.358,01 m².

Podjęto też prawidłowe działania w celu zagospodarowania nieużytkowanych nieruchomości. W latach 2006-2009 Uniwersytet wynajmował pomieszczenia na prowadzenie działalności gospodarczej (na podstawie 40 umów, w tym 30 zawartych w okresie objętym kontrolą) oraz pokoje w domach studenta pracownikom niemającym zaspokojonych potrzeb mieszkaniowych, o łącznej powierzchni 2.950,96 m² (wg stanu na koniec 2009 roku), uzyskując z tego tytułu przychody, wynoszące w latach 2006-2009 łącznie 3.878,7 tys. zł. Wysokość pobieranego czynszu ustalono w oparciu o prawidłowo sporządzone kalkulacje (uwzględniające między innymi 30% zysk), a następnie waloryzowano stosownie do warunków ustalonych w umowach zawartych z najemcami.

Jednakże 24 marca 2008 r. poprzedni Kanclerz i Kwestor wynajęli Fundacji Uniwersytetu (na prowadzenie apteki w budynku Collegium Novum) pomieszczenia o powierzchni 123 m² i wartości księgowej 388,4 tys. zł, tj. 110 tys. euro (nie podjęto też działań w celu ustalenia wartości rynkowej udostępnianych pomieszczeń), bez uzyskania zgody Ministra Skarbu Państwa. Stanowiło to naruszenie postanowień art. 90 ust. 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym⁴, w związku z art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa⁵, obligujących do uzyskania zgody tego Ministra między innymi na oddanie nieruchomości do korzystania innym podmiotom, jeżeli ich wartość rynkowa przekracza 50 tys. euro.

4. Stosownie do przepisu § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 11 maja 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad powoływania i finansowania oraz trybu działania komisji bioetycznych⁶, Rektorzy Uniwersytetu powołali Komisję Bioetyczną. W jej skład wchodziło jedenastu lekarzy (w tym farmakolog), pielęgniarka, dwóch duchownych (z których jeden ukończył studia filozoficzno-teologiczne) oraz nauczyciel historii. Brak było w niej jednak prawnika i farmaceuty, mimo że stosownie do postanowień § 3 ust. 2 powołanego rozporządzenia, w jej składzie – oprócz lekarzy –

⁴ Dz. U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.

⁵ Dz. U. Nr 106, poz. 493 ze zm.

⁶ Dz. U. Nr 47, poz. 480

powinni znajdować się przedstawiciele innych zawodów, a w szczególności duchowny, filozof, prawnik, farmaceuta, pielęgniarka. Mając na uwadze zadania Komisji oraz stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości w jej działalności, celowym jest włączenie do składu Komisji także prawnika i farmaceuty.

Wysokość opłat za wydanie przez Komisję Bioetyczną opinii w sprawie eksperymentu medycznego Senat Uczelni ustalił z naruszeniem § 10 ust. 1 powołanego rozporządzenia, stanowiącego, że środki finansowe pochodzące z opłat obejmują koszty działalności Komisji. Na działalność Komisji w latach 2006-2009 przeznaczono 169.554 zł, co stanowiło 27,5% uzyskanych w tym okresie wpływów (616.091 zł). Powodem – jak wyjaśniła Przewodnicząca Komisji – było ustalenie stawek opłat w wysokości zbliżonej do opłat pobieranych w innych uczelniach.

5. NIK negatywnie ocenia działalność Komisji Bioetycznej. Analiza dokumentacji 20 z 64 pozytywnych opinii Komisji w sprawie realizacji badań klinicznych wykazała bowiem, że wszystkie z sześciu badanych opinii wydanych od 1 stycznia 2006 roku do 22 lutego 2007 r. (30% dokumentacji objętej kontrolą) wydano mimo braku kopii umów zawartych między sponsorem badania a ośrodkiem badawczym oraz między sponsorem a badaczem, a jedną pomimo niezłożenia także oświadczeń badaczy dotyczących wyposażenia ośrodków badawczych w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia badania. Naruszono w ten sposób postanowienia art. 37r ust. 2 pkt 6 i 10 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne⁷ oraz postanowienia § 3 ust. 1 pkt 30 i 31 i ust. 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 stycznia 2007 r. w sprawie wzoru wniosku o rozpoczęcie badania klinicznego produktu leczniczego oraz o wydanie przez komisję bioetyczną opinii o badaniu klinicznym produktu leczniczego⁸.

W okresie objętym kontrolą Uczelnia nie zawierała umów o wykonywanie badań klinicznych.

6. NIK pozytywnie ocenia przyjęcie przez Uczelnię darowizn finansowych o łącznej wartości 785,5 tys. zł i darowizn sprzętu medycznego o wartości 241,1 tys. zł. Przyjęcie darowizn sprzętu medycznego zostało poprzedzone uzyskaniem zgody Rektora, zaś zawarte umowy nie obligowały do nabywania materiałów eksploatacyjnych u konkretnych dostawców.

⁷ Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271 ze zm.

⁸ Dz. U. Nr 6, poz. 46; rozporządzenie uchylone z dniem 2 listopada 2008 r.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) przeprowadzanie w nadzorowanych szpitalach klinicznych, co najmniej raz w roku, kontroli okresowych, stosownie do wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru nad samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej i nad jednostkami transportu sanitarnego,
- 2) wystąpienie do Ministra Skarbu Państwa o zgodę na wynajęcie Fundacji Uniwersytetu pomieszczeń na prowadzenie apteki,
- 3) ustalenie wysokości opłat wnoszonych przez podmioty zamierzające przeprowadzić eksperyment medyczny zgodnie z wymogami określonymi w § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w sprawie szczegółowych zasad powoływania i finansowania oraz trybu działania komisji bioetycznych,
- 4) uzupełnienie składu Komisji Bioetycznej o przedstawicieli brakujących zawodów.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Rektora w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków lub o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków, lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Rektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

Z polecenia
DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
z up.
Agata Katarzyna Ciupa
WICEDYREKTOR